

az olasz Stefáni hírszolgálati irodák, a Rádió Salamanca és az igazságot aranyért megtagadó, lelkiismeretlen újságírók proféciája már egy éve a fasizmus mindent legázoló győzelmét zengi. Bilbao és Santander eleste mintha tényleg ezt bizonyítanák. De a spanyol nép a csatát nem vesztette el és nem veszti el. Malaga eleste óta, az északi frontrészt kivéve, a köztársasági néphadsereg egy ütközetet, egy arasznyi földet se veszített el. A német és olasz fasiszta légiók minden támadása a köztársasági hadsereg győzelmével végződött és július óta a spanyol nép támadásba ment át. A brunettai és belchitei győzelem, a fasiszták megfutamítása Teruelnál, Hueska, Saragosa bekerítése: a köztársaság győzelmei, amikről a napilapok hallgatnak vagy csak szűkszavú, rövid jelentést adnak. A fasizmus legyőzhetetlenségének hitét kell a tömegekben elhinteni és azt, hogy a nép ereje gyenge; ezért egy szót sem szólnak a spanyol nép hősi harcáról, de Franko minden kis sikerét nagydobra ütik.

Egy éve a katonai-fasiszta lázadás kitérésének, Spanyolország véres hadszíntérré változott és a spanyol nép vérét idegen intervencionista seregek ontják. Ma a spanyol nép nem csak a monarchisták, marokkóiak és az idegen légió fegyháztöltelékei ellen harcol, ellenfele a nemzetközi fasizmus. Ilyen helyzetben a győzelemhez nem elég az alkalmi milícia, a mesékbe illő hősiesség, vas fegyelemre és egységes hadvezetésre van szükség. Largo Caballero kormánya nem fogta fel a helyzet változását, nem látta be az egységes hadsereg és hadvezetés szükségességét. Az anarhisták befolyása alatt Caballero a trockisták működésének nem tulajdonított nagy fontosságot. Ezért kellett helyét Negrin kormányának átadni, melynek feladata az előző kormány hibáit kijavítani, hogy a spanyol népet támadásba és győzelemre vigye. Negrin kormányra jutása után azonnal hozzá fogott, hogy a győzelem szükséges előfeltételeit megteremtse. A kormány tekintélyét visszaállította, határozatainak végrehajtását biztosította, bevezette az általános hadkötelezettséget, egységes, öntudatos, vasfegyelemtől áthatott sereget teremtett és az egész hadvezetést a főparok államosításával, tervszerű termeléssel, a trockisták áruló munkájának elfojtásával sikert biztosító alapokra fektette le.

Hogy Negrin helyes utat választott azt a brunettai, belchitei és a saragossai eredmények bizonyítják. A köztársasági kormány intézkedéseinek sikereiről bővebb adataink nincsenek, egy azonban biztos: a kormány terveinek gyors keresztülvitelétől függ a győzelem. Az „erős hatalom, egységes vezetés, vasfegyelem” jelszávnak megvalósításától függ a spanyol nép szabadsága.

*

Az új világháború veszélye napról-napra nő. A Róma-Berlin-Tokió tengely háborús provokációi egyre gyakoribbak. A versaillesi szerződések megszegései, Abeszínia leigázása, a spanyol nép gyilkolása, a kínai események a háború mint szélesebb méreteit

mutatják. A népellenes nemzetközi fasizmus a békéért harcoló demokrata államok türelmét állandóan újabb megpróbáltatások elé állítja.

Hitler négyéves uralma Németországban négy évi véres elnyomatást jelent: 1936-ban 90 antifasisztát öltek meg bírói ítélet nélkül, 15 halálos ítéletet hajtottak végre, 18-at életfogytiglani börtönre ítélték, 3283 antifasiszta 6486 év és három hónap börtönt és 1763 év négy hónap fegyházat kapott. Hitler négyéves uralma alatt a fasizmus politikai ellenfeleit 44606 év 6 hónap börtönre ítélték. Négy évvel ezelőtt Hitler kijelentette: „Négy év alatt a német parasztságnak jólétet teremtek, megszüntetem a munkanélküliséget és a német gazdaságot felvirágoztatom“. Négy év alatt a parasztság tönkrement, a munkanélküliség virágzik, a német ipar alig éldegél, míg a hadiipar szükségletei irtozatos összegeket nyelnek el. Az „ágyúkat vaj helyett“ — politikája diadalt aratva a német népet a romlásba viszi.

A parasztság és az iparosok tönkremenése, a munkabérek esése, a kereskedelem pangása, az árdrágulás, élelmiszerhiány, a polgári jogok eltörlése, ez a fasiszta uralom gyümölcse.

A politikai ellenzék egyre jobban erősödik. Nagy sztrájkok kezdődnek és megszületik az antifasiszta egységfront. Nemrég az antifasiszta mozgalom legtekintélyesebb és befolyásosabb képviselői avval a kiáltvánnyal fordultak a német néphez, hogy minden erejét egyesítse a fasizmus elleni harcban. A kiáltvány követeléseit:

A népszabadság helyreállítása, a terrorista törvények visszavonása, a gyűjtőtáborok megszüntetése, sajtó-, gyülekezési-, lelkiismereti- és vallásszabadság, és mint a legelső célt a kiáltvány a szabadságért, békéért és kenyérért indított harccal Hitler és a fasizmus megdöntését tűzte ki. A kiáltványt többek között Grezsinzki, Braun, Pick, Münzenberger a politikusok közül, az írók közül Feuchtwanger, Zweig, Heinrich Mann, Bernhard, Toller, Kisch és Kersten írták alá.

*

Az abessziniai háború miatt az egész olasz ipart a háborús szükségekre rendezték be, ami az élelmiszerek árának emelkedését vonta maga után. Alacsony munkabérek, a terror erősödése, a „hősi halottak“ Abessziniában és Spanyolországban porladó csontjai a széles néptömegek elégedetlenségének alapja. Az új antifasiszta hullám különösen 1936 júliusában a munkaviszonyok megjavításáért küzdő munkásmozgalmak alatt ért el magas fokot és nem egy fasiszta pártfunkcionárust is magával ragadott. Az olasz antifasiszták az 1919-es, akkor reakciós, de a mai viszonyok mellett Olaszországban demokrata követeléseket tartalmazó fasiszta programot, amit Mussolini megtagadott vették mozgalmuk politikai alapjául. A nyomasztó gazdasági kérdések Olaszországban ismét napirenden vannak és a fasizmus erőfeszítései odairányulnak, hogy ezen kérdé-

sek megoldását az országon kívül találja meg. Ez az oka annak, hogy fasizmus egyre jobban fenyegeti a békét és háborúk provokálására kényszerül.

*

A Hirota-kormány Japánban sorozatos balsikereket ért meg: Csang Szue Jang tábornok Senszii lázadása, a villamossági iparral és a parlamenttel való összeütközése, Japánnak Amerikával és a Szovjetunióval való viszonyának kiélesedése végül is lemondásra kényszerítették. A „nagy háború” belső előkészítése végett a katonai körök, katonai-fasiszta diktatúrát követelnek és a Hirota után jövő Hajasi tábornok kormányra vette magára azt a feladatot hogy port hintsen a tömegek szemébe. Választásokat írt ki, melyek a fasisztákra és a katonai klikkre katasztrófálisan végződtek. A választások a széles néptömegek elégedetlenségét és az antifasiszta mozgalom erősödését mutatták meg. Emiatt Hajasi kormányra lemondott és Konoje herceg háborús kormány alakításra kapott megbízást. Az új kormány rövid idő alatt kiprovokálta az összeütközést Kinával. A kormány első feladatát megoldotta. Japán háborúskodik Kinával, bár hadüzenetről szó nincs. Biztos azonban, hogy az angol kormány energikusabb magatartása esetén nem tört volna ki ez az összeütközés mint ahogy 1932-ben is az angol külügyminiszternek köszönhető a Mandzsuriai bevonulás sikere.

Az idők folyamán Kinában kb. 120 milliónyi lakosságot számláló terület vonta magát ki a nankingi kormány fenhatósága alól megalkotván a kínai szabad munkásparaszt köztársaságot, melynek hadserege Nanking hét nagy offenzíváját verte vissza. Egész Kinában ezt a hadsereget tekintik az imperialista járom alól való felszabadulásért indított harc zászlóhordozójának. A kínai népköztársaság kormánya februárban ajánlatot tett a Kuomintangnak, hogy egységfrontba tömörülve, megszüntetve a polgárháborút, közös erővel induljanak meg a japán imperializmus ellen. Akkor a Kuomintang kormány ezt az ajánlatot elutasította, egyedül a „Népvédelem” szervezet, melynek élén Szun-Jat-Szen özvegye áll, fogadta el a népköztársaság baráti jobbát és így létrejött az antiimperialista front Kinában. A tömegek nyomása alatt Csang Kaj Sek kénytelen volt a japán kormány követeléseit visszautasítani és a japán seregek betörésére fegyveres ellenállással felelni. Sanghajtól Mandzsuriáig terjedő fronton véres harcok mutatják az egyesült kínai nemzet hősi erejét.

A kínai ellenállás erős erkölcsi támaszt nyert a szovjet-kínai szerződés révén. Augusztus 21-én Nankingban a Szovjetunió kínai nagykövete Bogomolov Wang-Csin-Wei, kínai külügyminiszterrel megállapodást kötött. A megállapodás főbb pontjai: 1. A szerződő felek elítélik a háborús politikát; 2. harmadik hatalom részéről való megtámadtatás esetén, a szerződés aláírói kötelezik magukat, hogy a támadót nem segítik; 3. a jelen megállapodás nem helyezi hatályon kívül a két szerződő fél másirányú kötelezettségeit, esetle-

ges szerződését; 4. a megállapodás augusztus 21-től 1942 augusztus 21-ig marad érvényben. Kína népe a japán támadás ellen hatalmas szövetségest talált a Szovjetunióban. A szovjet-kínai szerződés a népszövetségi politikának következetes keresztülvitelét jelenti, hogy a demokratikus nemzetek összefogásával a békés állapotok fentartását biztosítani lehessen, hogy a kollektív biztonsági rendszer építésével megakadályozzák, az emberiség legnagyobb ellenségének, a fasiszmusnak világgyújtogató törekvéseit.

Minden jel oda mutat, hogy Japán a háborúra nem készült fel eléggé, mert nem számított ilyen ellenállásra. Ha ez valóságnak bizonyul és Csang Kaj Sek nem ismétli meg 1927-es árulását, a kínai hadsereg kilátásai biztatók és ez a szabad és független Kína megteremtését, a Róma-Berlin-Tokió tengely széthullását jelentené. A kínai nép, mint a spanyol, az egész emberiségért, békéért és szabadságért harcol.

*

Ez év augusztus 15-én — amint már a múlt évben is tette, — a lengyel parasztpárt felszólította a lengyel paraszttömegeket, hogy szerte az országban tüntessenek a politikai szabadságért a fasiszta diktatúra és a Hitlerrel való szövetség ellen. A gyűlésen hatalmas tömegek vettek részt: Bochnia kerületben 20.000, ugyanannyi Rzeszovban, 40.000 Jaroslavban, 18.000 Tarnobrzogban stb. A prágai „Pravo Lidu” szerint a résztvevők száma egész Lengyelországban meghaladta a másfélmilliót. Mindenütt egyhangúlag és a legnagyobb lelkesedéssel fogadták el azt a határozatot, hogy már másnap általános tíznapos paraszt-sztrájkot kezdenek az egész országban, még pedig a következő jelszavakkal:

Demokratikus alkotmány és demokratikus választójog úgy a parlamentbe, mint az önkormányzati testületekbe való választásoknál. Amnesztia a politikai emigránsok, elsősorban a parasztpárt vezére Witos részére. A jelenlegi parlament és az önkormányzati testületek feloszlatása. A demokratikus államrend és szabad választások. A bürokratikus kormányrendszer megszüntetése. Új kormány megalakítása, mely a nép bizalmát élvezi. Külpolitikai irányváltás. A politikai emigránsok hazatérése. A hadsereg átszervezése oly értelemben, hogy kész legyen megvédeni az országot és megnyerje az összes állampolgárok bizalmát. A mezőgazdasági termékek árának felemelése, a paraszt munka igazságos jutalmazása.

A parasztpárt a tíznapos paraszt-sztrájk kihirdetésével egyetemben felszólította a nép többi rétegeit is, elsősorban a munkáságot — hogy segítségére legyenek ebben a harcban. A munkáságtól való segítségkérésre először Lodz, az ország legnagyobb ipari központja válaszolt. A munkáspártok és szakszervezetek 24 órás szolidaritás sztrájkot hirdettek ki a parasztok támogatására. Ez a lengyel proletáriátus és parasztság aktív együttműködésének eddigelő legnagyobb megnyilvánulása. Kielc-ben és Bochniában is voltak szolidaritás sztrájkok.

Az augusztus 16-án kezdődő parasztsztrájk rohamosan elterjedt a paraszttömegek között. A sztrájk majdnem az egész országra kiterjedt. Egész Galiciát és Kielce, Lodz, Lublin stb. tartományok jelentékeny részét áthatotta. A határozat szerint sem eladni, sem vásárolni nem volt szabad. Ennek megfelelően a parasztlakosok a városokba vezető utakon őriséget állítottak fel, hogy a sztrájk-törőket feltartóztassák. A rendőrség szétkergette a sztrájkposztokat és letartóztatta tagjaikat. A letartóztatottak védelmére egész kerületek parasztjai keltek fel. Jaroslav, Rzesov, Rymanov és Bochnia erdeiben a parasztlakosok tízezrei gyűltek össze. Megütköztek a rendőrökkel is. A hatalmi szervek a tízezernyi tömegek határozott fellépésére Gruszkát, a parasztpárt tartományi vezetőségének elnökét szabadlákra helyezték és kérték, hogy csillapítsa le a tömeget.

A parasztlakos megmozdulása nemcsak a munkás, hanem minden antifasiszta körben és így a intellektuelek között is teljes szimpátiára talált. A parasztsztrájk közvetlen reális lehetőséget nyújt egy széles demokratikus front megalkotására az összes antifasiszta erők bevonásával.

Sz. A.

FIGYELŐ

Az Ifjúsági Mozgalom

Az ifjúság a kultúra megvédéséért folyó önvédelmi harcára készülve igyekszik mind erősebb szervezetté alakulni, mert érzi, hogy a szervezett regresszióknak csak szervezeten tud ellentállni. Győztes az marad, akinek szervezetei jobban kiépítettek, egységes szövetsége erősebb, harcosai önfeláldozóbbak. A világon egyre gyakrabban fellobbanó könyvmáglyák tüzei: (Berlin, Szevilla, Bilbao) korunk középkori lovagjainak nagyszámú felbukkanása siettetni a kulturális védelmi szervezetek kiépítését és tömörülésre sarkalja azokat a kultúregyesületeket, amelyek még nemrég, eddig elért művelődési eredményeik megtartása érdekében, nem gondoltak az efajta harcos szervezkedésre. A kultúrát a megsemmisítés veszdelme a színes ingü pártok oldaláról fenyegeti, tehát a védelmi alakulatok még formailag sem különíthetik el magukat a politikai mozgalmaktól. Legszebb példa erre a francia népi arcvonal, amely nemcsak a politikai pártok és gazdasági szervezetek szövetsége, hanem a kultúr és jótékonsági egyesületek hatalmas légiójának egybevont tábora is. Itt a politikai gyűlések nem csupán a programbeszéd elmondására szorítkoznak, hanem rendszerint egyúttal kultúr-manifesztációk, ahol a politikusok szónoklatait filharmonikus zenekarok számai vezetik be.

Az egész világot átfogó mozgalmak és eszmék hatása alól még a közönyösség és akciótlanlanság mintaképeül szolgáló Vojvodinánk sem vonhatja ki magát.

A múlt század aktív és harcos szerb fiatalága példájára a